

C. Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 17 arkadaşı, Isparta Milletvekili Lokman Başaran ve 3 arkadaşı, C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ile Bursa Milletvekili Cevdet Perin, C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ile C. Senatosu İstanbul Üyesi Berç Turan'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici maddeler eklenmesine dair kanun teklifleri ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/355, 2/450, 2/438, 2/542 ve 2/420)

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 17 arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/355)

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifimiz gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygılarımızla rica ederiz.

Talbi Üye	Talbi Üye	Talbi Üye	Talbi Üye
A. Yıldız	Ş. Özkaya	M. Ataklı	H. Tunçkanat
Talbi Üye	Talbi Üye	Talbi Üye	Talbi Üye
K. Karavelioğlu	S. Ulay	S. Gürsoytrak	S. O'Kan
Tabii Üye	Cumhurbaşkanınca S. Ü.	Trabzon	Bitlis
O. Köksal	N. Sengel	A. R. Uzuner	C. Geboloğlu
Bolu	Tekirdağ	Tunceli	Sivas
K. Demir	C. Tarlan	M. A. Demir	H. Söylemezoğlu
	Siirt		Sivas
	L. Aykut		A. Çekemoğlu

5434 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi hakkındaki kanun tasarısı gerekçesidir

3656 sayılı Teaddül Kanununa ek 4644 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile umumî muvazeneğe dâhil dairelerin daimî kadrolarında çalışan müteferrik müstahdemlerine, 30 Kasım 1944 tarihinden itibaren emeklilik hakkı tanınmış ve aynı Kanunun geçici 2 ve 3 ncü maddeleri gereğince de bu tarihten önce daimî ücretli kadrolarda geçen hizmetinden en çok on yıl, borçlanmak suretiyle fiilî hizmetlerine eklenmesi kabul edilmiştir.

Âmme hizmeti gören ve fakat kendi kaynaklarıyla giderlerini karşılayan mülhak bütçeli idarelerde çalışan ücretli müstahdemler bu kanunun şümulü haricinde bırakılmışlardır.

Mezkûr 4644 sayılı Kanunun Bütçe Komisyonunda müzakeresi neticesinde varılan karara uyularak, mülhak bütçeli idarelerde çalışan ücretli müstahdemler hakkında da bu kanuna muvazi haklar sağlayan bir tasarı getirilmesi Encümen raporunda temenni edilmiştir.

Filvaki 1 . 1 . 1950 tarihinde yürürlüğe giren 5434 sayılı Kanunla mülhak bütçeli idarelerde çalışan ücretli müstahdemlere de emeklilik hakkı tanınmış ise de, bu tarihte vazife başında olan

müstahdemlerden yaşları 40 ı geçmiş olup da önceden emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunmayanlar emeklilik hakkından mahrum edilmişlerdir.

4644 sayılı Kanunda böyle bir tahdit bulunmadığından bugün umumi muvazeneden ücret alan bir müstahdem (borçlandığı hizmetle birlikte) 28 yıllık emeklilik hakkına sahip bulunmaktadır. İçlerinde 50 yıl hizmet görmüş olan ve 1 . 1 . 1950 tarihinde vazife başında bulunan mülhak bütçeli idaredeki ücretlilere, emsaline sağlanan hakların verilmemesinin kanun vâzuna düşünülmiyeceği bir gerçektir.

Nitekim, 5434 sayılı Kanunun, sandığın gelirlerine dair olan 14 ncü maddesinin giriş aidatı kesileceğine dair olan (b) bendinde: «Emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa girenlerin veya önceden emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunmadan çalışmakta olduğu vazifesi emekliliğe tabi hale getirilenlerin...» ve yine tamamlayıcı kesenek kesilmesine dair olan (c) bendinde, «emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa girdiklerinde veya önceden emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunmadan çalışmakta olduğu vazifesi emekliliğe tabi hale getirildiğinde» şeklinde kimlerden giriş aidatı ve tamamlayıcı kesenek kesileceği sarahaten belirtildiği halde, kimlerin tevdiatçı sayılacağına dair olan aynı kanunun 125 ncü maddesinde; «emeklilik hakkı tanınan vazifelere ilk defa alınanlardan yaşları 40 ı geçmiş bulunanlar... tevdiatçı olarak (Biriktirme Sandığı) na alınurlar» denilmek suretiyle 1 . 1 . 1950 tarihinden sonra emekliliğe tabi bir vazifeye ilk defa alınanlar kastedilmiş olup, çalışmakta buldukları vazifeleri bu kanunla emekliliğe tabi hale getirilenleri bu madde şümulüne almamış bulunmaktadır. Kanun vâzı bunları da bu madde şümulüne alınmasını düşünmüş olsa idi 14 ncü maddenin (b) ve (c) bendlerinde olduğu gibi 125 ncü maddeye de bu fıkralarda yer alan (çalışmakta olduğu vazifesi emekliliğe tabi hale getirilenlerin) cümlesini dercetmesi icabederdi.

Hal böyle iken, 1 . 1 . 1950 tarihinde çalışmakta oldukları vazifeleri emekliliğe tabi hale getirilenlerden yaşları 40 ı geçmiş olanlar sandıkça 125 ncü madde hükmüne tabi tutulmaktadır ki, bu işlem kanun vâzının maksadına aykırı bulunmaktadır.

Yukardan beri arz olunan sebepler muvacehesinde bu gibilerin haklarının korunması için yeni bir hüküm istihsalinden ziyade 125 ncü maddenin tefsiri suretiyle maksadın sağlanması düşünülebilir ise de, geçmiş hizmetlerinden on yılının borçlanmak suretiyle emekli haklarına eklenmesi için kanunla verilen müracaat süresi geçmiş bulunduğundan, yine böyle bir kanunun tedvinine zaruret görülmektedir.

5434 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte hayrat hademesi mülhak bütçe Vakıflar Umum Müdürlüğü kadrolarında bulunduğundan bunlar da 4644 sayılı Kanun hükmünden faydalanamamışlardır.

Bu tasarıdan faydalanacak olan hayrat hademesinin diğer ücretlilerden farklı durumunu da tebarüz ettirmek yerinde olur :

a) Muaddel 1935 tarihli Hayrat Hademesi Tüzüğüne göre vazife göremiyebilecekleri sağlık kurulu raporu ile belirtilenlerden hizmet müddetleri müsaidolanlara, almakta oldukları ücretin yarısı, hayatta kaldıkları müddetçe ödenmekte idi. 5434 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1 . 1 . 1950 tarihine kadar bu suretle muamele yapılagelmekte iken mezkûr kanunun neşrinden sonra bu muamele durdurulmuş ve fakat Emekli Kanununda buna mütenazır bir hüküm konulmadığından mağdur duruma düşmüşlerdir.

b) 5434 sayılı Kanunun 40 ncü maddesinin (c) bendi ile hayrat hademesi yaş haddinden istisna edilmiş olup, vazifelerini görebildikleri müddetçe hizmet ifa edeceklerdir. Bu suretle yaşlılık dolayısıyla vazife göremiyecek hale geldiklerinde vazifesinden uzaklaşmak zorunda kaldıkları zaman, sandığa ödedikleri pirimleri, ekseriya emekli aylığı olarak tamamen almalarına ömürleri kifayet etmiyeceği gibi, yaşları hayli ilerlemiş olan bu kimselerin maşa müstahak çocuğu olmayacağı ve eşinin de keza uzunca müddet dul aylığı alması mümkün olmayacağı bir gerçektir. Buna göre tasarıdan faydalanacak hayrat hademesi için sandığa malî bir külfet tahmil edilmiş olmayacaktır. Şu kadar ki, bunlardan kısmen daha erken yaşlarda mâlûliyet gibi sebeplerle ayrılmış olanlar faydalanmış olacaklardır.

Tasarının birinci maddesi, 1 . 1 . 1950 tarihinde vazife başında olan ve evvelce emekliliğe tabi vazife almış veya almamış bulunanlardan yaşları 40 ı geçmiş olanların 1 . 1 . 1950 tarihinden itibaren iştirakçi sayılmalarını,

Geçici birinci maddesi, birinci maddeye göre faydalanacakların, 1 . 1 . 1950 yılından önce geçen ücretli hizmetlerinden en çok on yılını borçlanmak suretiyle fiilî hizmetlerine katılmasını sağlamış olacaktır.

Geçici ikinci maddeye göre de 1 . 1 . 1950 tarihinde vazife başında olup da sandıktaki kesenekleri kendilerine veya dul ve yetimlerine ödenmek suretiyle alacakları tasfiye edilenlerin bu kanun hükmünden faydalanamayacakları hakkındaki hükmü muhtevirdir.

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 17 arkadaşının teklifi

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

«Geçici Madde — Önceden emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunmuş olsun veya olmasın, 1 . 1 . 1950 tarihinde çalışmakta oldukları vazifeleri bu kanunla emekliliğe tabi hale getirilenler, 40 yaşını doldurmamış olmak kaydı aranmaksızın aynı tarihten itibaren iştirakçi sayılırlar.»

GEÇİCİ MADDE 1. — Birinci madde gereğince iştirakçi sayılanlar; 1 . 1 . 1950 yılından önce geçen ücretli hizmetlerinden en çok on yılını, 5434 sayılı Kanunun geçici 65 ve 66 ncı maddeleri esasları dairesinde borçlanmak suretiyle fiilî hizmetlerine eklenmesini, bu kanunun yayımı tarihinden itibaren 6 ay içinde isteyebilirler.

GEÇİCİ MADDE 2. — Birinci madde hükmü şümulüne girenlerden 1 . 1 . 1950 yılından sonra haklarında emekli hükmü uygulanmak suretiyle Sandıkta birikmiş kesenekleri kendisine veya dul ve yetimlerine ödenmiş olanlar hakkında bu kanun hükmü uygulanmaz.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İsparta Milletvekili Lokman Başaran ve üç arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/420)

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair olan kanun teklifini gerekçesiyle birlikte sunuyoruz.

Gereğine müsaadelerimizi saygılarımızla arz ederiz.

3 . 1 . 1963

İsparta Milletvekili
L. Başaran

Afyon K. Milletvekili
A. Yılmaz

Manisa
M. Erten

Afyon K. Milletvekili
Ş. Yüzbaşıoğlu

B E R E K Ç E

Bu teklif, Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 ve 69 ncü maddeleri gereğince, yaş hesaplaşması neticesinde geçmiş hizmetlerin emeklilik müddetine ilâvesi mümkün olmıyan ve bu sebeple

tevdiatçı olarak kabul edilenlerin uğradığı haksızlığı gidermektedir. Bu suretle halen emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunanların geçmiş yıllardaki en çok 10 yıllık hizmetleri için altı ay içinde müracaat şartıyla borçlanmaları mümkün olmaktadır.

İsparta Milletvekili Lokman Başaran ve üç arkadaşının teklifi

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa aşağıda yazılı geçici madde eklenmiştir.

«Geçici Madde — Tevdiatçı olmaları sebebiyle 5434 sayılı Kanunun geçici 65 ve 69 ncu maddeleri uyarınca borçlandırılmıyanlardan halen emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunanlar bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına müracaat şartıyla en çok 10 yıllık hizmetlerini geçici 65 nci maddedeki esaslar dairesinde borçlandırılır. Bunların borçlanabilmesi için yaş hesaplaşması yapıldığı tarihteki yaşlarından bu kanuna göre borçlanabilecekleri hizmetleri ile emekliliğe tabi olarak geçmiş hizmet müddetleri indirildikten sonra kalan yaş sayısının 40 ı geçmemiş olması şarttır.»

MADDE 2. — Bu kanun yayımı gününden itibaren yürürlüğe girer

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ile Bursa Milletvekili Cevdet Perin'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/438)

7.2.1963

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici 3 madde eklenmesi ile ilga edilen maddelere ait kanun teklifimiz gerekçesi ile beraber arz edilmiştir. Bu hususta gereken muameleleri yapılmasını saygı ile arz ve istirham ederiz.

İstanbul Senatörü
Rifat Öztürkçine.

Bursa Milletvekili
Cevdet Perin

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun gerekçesi

PTT ücretli müstahdem personelden, 5434 sayılı Kanunun muvakkat 65 nci maddesine göre, 40 yaşını aşmamış olanlarla 1.1.1950 tarihinden evvel 1683 sayılı Kanun gereğince emekliye tabi maaşlı hizmetleri mevcudolanlar, borçlanmak suretiyle 10 yıllık ücretli hizmetlerini fiili hizmet sürelerine ektebilmişlerdir.

Ancak, İstanbul ve İzmir Telefon işletmeleri şirket halinde idare edilmekte iken, 3026 ve 3375 sayılı kanunlara tevfikân Hükümet tarafından satın alınmaları sebebiyle bu işletmelerden PTT ye intikal eden personelden 5434 sayılı Kanun yürürlüğe girdiği 1.1.1950 tarihinden önce maaşlı hizmeti mevcudolmayan ve 40 yaşını aşmış bulunanlar, sözü edilen kanunun 125 nci maddesine göre tevdiatçı sayılarak ücrette geçen hizmetlerinin borçlanma suretiyle fiili hizmetlerine eklendirilmesi kabil olmamıştır.

1944 senesinde 4644 sayılı kanunla umumi muvazeneye tabi dairelerin daimî ücret kadrolarında çalışan personeline yaş haddi aranmaksızın bahsedilen emeklilik hakkından o zaman katma bütçe ile idare edilen PTT personelinin faydalanması mümkün olmamıştır.

Bu hakkın PTT mensubu ücretlilere de teşmilî için PTT idaresi tarafından bir kanun tasarısı hazırlanarak 25 . 11 . 1944 tarih 9644 sayılı bir yazı ile Başbakanlığa takdim edilmiş ise de umumi olarak hazırlanmakta olan Emekli Sandığı Kanununa talikan bu tasarı kanuniyet kesbedememiştir.

Bahsedilen tasarı o zaman kabul edilmiş olsa idi, ana hükümleri tesis eden 4644 sayılı kanuna mütenazır bulunduğu cihetle iştirakçi, tevdiatçı diye bir hüküm taşımayacağı gibi yaş kaydı da olmayacağından sözü edilen bu personel, şirketlerde ve şirketin satın alındığı tarihten sonra PTT de geçen hizmetlerini borçlanmak suretiyle fiilî hizmetlerine ekletme imkânını elde edecekleri gibi iştirakçi olarak Emekli Sandığı ile alâkaları devam edecekti.

4644 sayılı kanunla umumi muvazeneye dâhil dairelerdeki ücretlilere tanınan hakkın, mülhak bütçeli dairelere 6 sene sonra ancak 5454 sayılı Kanunla kısmen tanınmış olması bunların hem yaşlarının yalnız 40 ı aşmasına, hem de hizmetlerinin borçlandırmak yolu ile hizmetlerine eklenmesi imkânının ortadan kalkmasına sebeb olmuştur.

Umumi muvazeneye dâhil ücretli personel ile mülhak bütçeli idareler personeli arasında bir ikilik ve huzursuzluk yaratan bu halin ıslahı için ilişik tasarı hazırlanmıştır.

Borçlanma hakkı iştirakçilere tanındığı ve iştirakçi olabilmesi için de 40 yaşından aşağı olmak icabettiğinden, kanunun prensibine aykırı bir hüküm ifade etmemesi için, tasarıya tevdiatçılıkla ilgili son fıkrasının 6807 ve 6981 sayılı Kanunların Makina Kimya Endüstrisi personeli ve jandarma uzatmalı er, onbaşı ve sınıf çavuşlarının, borçlanma prensip ve esaslarına uygun olarak tasarıya bir fıkra ilâve edilmiştir.

Tasarının geçici maddesi : PTT İşletmesine geçen İstanbul ve İzmir Telefon Şirketlerinden devralınan memurlar ile PTT nin diğer ücretli müstahdemlerinin 4644 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten evvel ücretli olarak geçmiş hizmetlerinden geriye doğru 10 yılının borçlandırma suretiyle emeklilik fiilî hizmetlerine ekletmek,

4644 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarih ile 5434 sayılı Kanunun meriyetine kadar olan sürenin de (aidat ve karşılığı % 5 olmasına rağmen bu iki tarih arasında geçen müddet için % 1 i faiz karşılığı olmak üzere % 6) aidatları ilgililer tarafından karşılıklarında PTT bütçesinden Emekli Sandığına ödenmek suretiyle bu hizmetlerinin de fiilî hizmet sayılarak iştirakçi duruma girmelerinin sağlanmasına mâtuftur.

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ile Bursa Milletvekili Cevdet Perin'in teklifi

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — (5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.)

Geçici madde 1. — 4644 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 30 . 11 . 1944 tarihinde PTT de aylık ücretli daimî kadrolarda müstahdem olanlarla bu tarihten sonra PTT ye intisabedenlerden 1.1.1950 tarihinde emeklilik hakkı tanınan vazifede bulunanlar 30 . 11 . 1944 tarihinde geriye doğru (arada fâsıla bulunsa da) gidilerek sıra gözetilmek suretiyle 10 yıla kadar olan geçmiş hizmet müddetlerine bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içerisinde yazı ile sandığa müracaat etmek suretiyle geçici 66 ncı maddede yazılı esaslar dairesinde borçlandırılmalarını isteyebilirler. Bu suretle borçlandırılmalarını isteyenler 1 . 12 . 1944 tarihinden 31 . 12 . 1949 tarihine kadar olan devre zarfındaki hizmetleri için, % 6 nisbetindeki aidatlarını, geçmiş zamana ait faizi ile birlikte öderler. Aynı nisbettteki karşılıkları da kurumca Emekli Sandığına ödenir. Bu suretle adı geçenler iştirakçi sayılırlar. İlgililerin talebi halinde 1 . 12 . 1944 tarihinden 31 . 12 . 1949 tarihine kadarki

devreye ait kurumca verilecek olan karşılıklar, müracaat tarihinden itibaren 6 ay zarfında, ilgililer tarafından ödenmesi icabeden aidat ise almakta oldukları ücretlerin her ay % 10 nu nisbetinde tahsil edilerek sandığa ödenir. Bunların borçlanabilmeleri için bu kanunun meriyete girdiği tarihteki yaşlarından emekliliğe tabi olarak geçmiş hizmet müddetleri ile 1.1.1950 den önce PTT İdaresinde ve Devletçe satın alınan İstanbul ve İzmir Telefon şirketlerinde geçmiş hizmet müddetleri toplamı indirdikten sonra yaş sayısının 40 ı geçmemiş olması lâzımdır. Bunlardan tevdiatçı olup da yaş haddi sebebiyle daha evvel emekliye sevk edilenlerle vefat edenlerin, dul ve yetimleri hakkında da aynı kanunun hükümleri uygulanır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici iki madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/450)

15 . 2 . 1963

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici iki madde eklenmesine dair kanun teklifi ile gerekçesi arz edilmiştir. Bu hususta gereken işlemin yapılmasını saygı ile arz ve istirham ederim.

*İstanbul Senatörü
Rifat Öztürkçine*

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu ile o tarihe kadar emeklilik mevzuatında bulunmayan (Tevdiatçılık) müessesesi ihdas olunmuştur.

Şu şekilde ki :

Bir kimse emeklilik ile ilgili işe ilk defa girdiği tarihte yaşı 40 dan fazla ise veya,

Bir müddet emeklilik ile ilgili vazifede çalışıp ayrıldıktan bir süre sonra tekrar emeklilik ile ilgili işe girenlerden bu ikinci girişlerinde buldukları yaşlardan, evvelece emeklilik ile ilgili olarak geçen hizmet müddetleri düşüldüğünde kalan yaş sayısı 40 dan fazla ise bu kimseler T. C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilmeyip (Tevdiatçı) adı altında yine bu Sandık bünyesindeki (Biriktirme Sandığı) ile ilgilendirilmektedirler.

Bu durumda olan bir kimsenin (Kanuni tâbiriyle tevdiatçının) hizmeti ne olursa olsun kendisine veya dul ve yetimlerine aylık bağlamayıp sadece, kendi aylıklarından kesilen paralar ile Kurumun verdiği karşılıklar % 4 faizi ile birlikte toptan ödenmektedir.

Bu hal emeklilik ile ilgili vazifelerde çalışanlar arasında ikilik doğurmaktadır. Bir misal ile de izah edecek olursak; 25 yaşında emeklilik ile ilgili işe giren bir kimse 15 sene çalıştıktan sonra mâlûl duruma girse veya vefat etse, kendisine veya dul ve yetimlerine aylık bağlandığı halde 40 yaşını ikmal ettikten sonra emeklilik ile ilgili işe giren bir diğeri aynı müddetle (15 sene) hizmet ettikten sonra mâlûl duruma girse veya vefat etse ne kendisine ve ne de dul ve yetimlerine aylık bağlanmaktadır.

Hakikatte Emekli Sandığı sigorta esaslarına göre kurulmuş bir müessese olup 40 yaşını ikmal ettikten sonra emeklilik ile ilgili işe girenlerin daha küçük yaşlarda işe girenlere nisbetle, mâlûl duruma girme veya vefat etme ihtimalleri daha fazla ve bu sebeple tevdiatçılara da iştirakçiler gibi hak

verildiğinde Sandığın malî bünyesine menfi tesir icra edileceği ve aktüaryel hesaplarının bozulacağı ileri sürülebilir ise de;

Bunlardan emekli veya âdi mâlûl aylığı bağlanacak olanların esasen yaşlı kimseler olmaları dolayısıyla diğerlerine nisbetle daha az bir zaman,

Yine eşlerinin de kendileri gibi yaşlı olmaları sebebiyle daha az müddetle,

Çocuklarının da yaşları ve sair durumları (Kızların evlenmiş olmaları gibi) dolayısıyla ya hiç aylık almıyacaklar veya az bir süre aylık alacakları nazara alındığında bu menfi tesirin pek hissedilir olmayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, ekli kanun metninde bu teklifin kanunlaşması halinde Sandığın Aktüaryel hesaplarının bozulmamasına dikkat edilmiş ve bunlardan (Tamamlayıcı kesenek) alınması esası konulmuştur.

Bundan başka, bugün tevdiatçı adedi - 12 000 - 13 000 arasında ise de; bu durumun, 1 . 1 . 1950 tarihinden önce Devlet sektöründe çalışanların tamamına emeklilik hakkı tanınmamış olmasından ileri geldiği bu durumda olanların bugün emeklilik hakkı tanınan fakat 1 . 1 . 1950 tarihinden önce emeklilik hakkı olmayan hizmetlerinin bulunması ispata kâfidir.

Esasen 450 000 iştirakçi yanında 12 000 tevdiatçı % 3 nisbetinde kalmakta 1 . 1 . 1950 tarihinden sonra Devlet sektöründe daimî kadrolarda geçen bütün hizmetlere emeklilik hakkı tanındığı için ileride tevdiatçı adedi günden güne azalıp bu nisbet % 1 ve daha aza inecektir.

Büyük adedler, kanundan istifade eden bir müssese için ise, bu miktar bir mahzur teşkil etmeyecektir.

Esasen teklifimizde geçmiş 13 sene için bir hüküm konulmadığı için iadei muhasebe de bahis mevzuu olmayacaktır.

C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin teklifi

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici iki madde eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 5434 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (11) işaretli fıkrasının son bir önceki bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Yukarda gösterilenlere (Cumhurbaşkanları ile erler hariç) bu kanunda (iştirakçi) denilmiştir. İştirakçi olanlar Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile isteklerine bakılmaksızın ilgilendirilirler ve haklarında ayrıca iş ve işçi sigortaları kanunlarının hükümleri uygulanmaz.»

MADDE 2. — Aynı kanunun 14 ncü maddesinin (c) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

c) Emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa girdiklerinde veya önceden emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunmadan çalışmakta olduğu vazifesi emekliliğe tabi hale getirildiğinde (bu vazifelerde çalışmakta olanlarla, kesenekleri geriverilenler veya keseneklerini alma hakları zaman aşımına uğramış bulunanlardan bunları iade etmek istemiyenler dâhil) 35 yaşını bitirmiş 40 yaşını tamamlamamış olanlardan 35 yaşını bitirdikleri tarih ile vazifeye girip kesenek vermeye başladıkları tarih arasındaki müddetin, 40 yaşını tamamlamış olanlardan beş yılın, her ayı için emekliliğe esas ilk aylıkları üzerinden hesaplanacak % 14 tamamlayıcı emekli kesenekleri :

İlgililer adlarına borç kaydedilecek olan bu kesenek (a) fıkrasında yazılı % 7 keseneklerden ayrıca aylıklarından % 14 kesilmek suretiyle ve % 5 faizi ile tahsil olunur.

MADDE 3. — Aynı kanunun 35 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 35. — İtibari hizmet müddeti, bu kanun gereğince bağlanacak aylıklar ve yapılacak kesenek iadesi ve toptan ödemelerin hesabında fiilî hizmet müddetlerine eklenen müddettir.

MADDE 4. — Aynı Kanunun 100 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 100. — Emekli, âdi mâlûllük veya vazife mâlûllüğü aylığı almakta iken (erlerle emeklilik hakkı şarta bağlı olanlar hariç) emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye tâyin edilenlerin tek-rar emekliye ayrılmaları halinde kendilerine veya ölümlerinde dul ve yetimlerine eski (vazife mâlûllerinin eski hizmetleri 30 yıldan az olanların bu hizmetleri 30 yıl itibar olunur) ve yeni hiz-metlerinin toplamı üzerinden ve bu kanun hükümleri dairesinde aylık bağlanır.

Ancak, bu gibilere bağlanacak aylıklar eski aylıklarından az olamaz.

Toptan ödeme yapılmış olanlardan emeklilik hakkı tanınan veya 130 ncu maddede gösterilen vazifelere geçenler mebusluğa, belediye reisliğine ve vilâyetlerin daimî encümen âzâhıklarına seçi-lenler aldıkları paraları tâyin edildikleri veya seçildikleri tarihlerden itibaren hesaplanacak % 5 faizi ile birlikte toptan sandığa geriverirlerse, (tâyin veya seçilme tarihindeki yaşlarından, top-tan ödemeye esas tutulan fiilî hizmet müddetlerinin indirilmesinden sonra kalan yaş sayısı 40 ı geçmiş olanlardan, 40 yaşını bitirdikleri tarih ile vazifeye girip kesenek vermeye başladıkları ta-rih arasındaki müddet için âzami 5 yıl olmak şartıyla 14 ncu maddenin (e) fıkrası uyarınca ta-mamlayıcı emekli keseneği alınmak şartıyla) Sandıkla ilgilendirilirler ve eski fiilî ve itibari hizmet müddetleri yenilerine eklenir.

Aldıkları paraları yukardaki fıkroda yazılı müddet içinde gerivermeyenlerin sonraki fiilî ve itibari hizmet müddetlerinin her yıl için keseneğe esas olan son aylık ve ücretleri ve 15 nci mad-denin (g) fıkrasında yazılı olanların tam aylık veya ücretleri tutarlarının % 1 i (son hizmet zam-mı) namı ile emekli aylığı şeklinde ödenir.

MADDE 5. — Aynı kanununun 102 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 102. — Sandıkta birikmiş emekli keseneklerini geri almış bulunanlardan 98 nci mad-denin vazifeye alınmaya ait hükümleri mahfuz kalmak üzere emeklilik hakkı tanınan veya 130 ncu maddede gösterilen vazifelere, belediye başkanlığına, illerin daimî komisyonu üyeliklerine ge-çenler, aldıkları paraları, tâyin edildikleri veya seçildikleri tarihten itibaren en çok bir yıl içinde ve aldıkları tarihlerden itibaren % 5 faizi ile toptan sandığa geriverirlerse;

Sandıkla ilgilendirilirler ve eski fiilî ve itibari hizmet müddetleri yenilerine eklenir. Şu kadar ki, tâyin veya seçilme tarihindeki yaşlarından, emeklilik hakkı tanınan vazifelerde evvelce ge-çen fiilî hizmet müddetlerinin indirilmesinden sonra kalan yaş sayısı 35 i geçenlerden, 14 ncu madde esasları dâhilinde ayrıca tamamlayıcı kesenek alınır.

Aldıkları paraları, yukardaki müddetler içinde gerivermeyenler veya esasen geri vermek iste-miyenler ile kesenekleri zamaşımına uğramış olanlar emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa alınmış sayılarak sandıkla ilgilendirilirler.

Fiilî hizmet müddetlerinin 5 yıldan az alması dolayısıyla 87 nci madde veya 88 nci madde ge-reğince emekli kesenekleri geriverilmemiş veya tahakkuk ettirilen keseneklerini henüz almamış olanlar ile geri alma hakları zamaşımına uğramamış bulunanlardan, birinci fıkroda yazılı vazi-felere geçenler hakkında da paranın iadesi kaydı haric olmak üzere sözü geçen fıkra hükümleri uygulanır.

Kesenekleri zamaşımına uğramış olanlardan, birinci fıkroda yazılı vazifelere geçenler zaman-aşımına uğrıyan keseneklerini aynı fıkroda yazılı süre içerisinde toptan Sandığa geriverirlerse haklarında o fıkra hükümleri gereğince işlem yapılır.

Meydana çıkan gaiplerden 78 nci madde gereğince Sandıkla ilgileri kesinlenler hakkında da keseneğin geriverilmesinde; gaipliklerinden dolayı dul ve yetimlerine aylık bağlanmış ise, gaiplikleri tarihine kadar Sandıkta birikmiş kesenekleri miktarında bir para, toptan ödeme yapılmış ise, bu para esas alınmak suretiyle yukarıki hükümler uygulanır.

MADDE 6. — 5434 sayılı Kanununun aşağıdaki yazılı madde, fıkra ve hükümleri kaldırılmıştır.

1. 13 ncu maddenin (b) fıkrası,
2. 60 nci maddenin ikinci fıkrasının (b) bendi,
3. 78 nci maddenin son fıkrası,

4. 125 ve 126 ncı maddeler,
5. Aynı kanunda geçen tevdiatçı tâbiri ve tevdiatçılarla ilgili hükümler,

MADDE 7. — Aynı kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir :

GEÇİCİ MADDE 2. — (...) Halen emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunanlardan tevdiatçı olmaları dolayısıyla, 5434 sayılı Kanuna 1 . 11 . 1962 gün ve 83 sayılı Kanunla eklenen 103 ncı maddede kaydedilen haklardan istifade edememiş bulunanlara ilgili hükümlerde ve bu kanunda yazılı esas ve şartlar dâhilinde borçlanma dileğinde bulunmak, aldıkları paraları geri vermek üzere (6) aylık süre tanınmıştır.

Aynı durumda olup da bu kanunun yayımı tarihinde açıkta olanlardan, sonradan emeklilik hakkı tanınan vazifelere tâyin edilecekler için (6) aylık müddet tâyinleri tarihinden başlar.

GEÇİCİ MADDE 3. — (...) Tevdiatçı olmaları dolayısıyla biriktirme sandığı ile ilgilendirilmiş olup halen emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunanlardan 14 ncü madde esasları dâhilinde tamamlayıcı kesenek alınır.

Şu kadar ki, faiz mebdei bu kanunun yürürlük tarihidir.

MADDE 8. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 9. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ile Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Berç Turan'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/542)

Millet Meclisi Başkanlığına

T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi gerekçesi ve metni eklidir. Gereğine müsaade edilmesini saygı ile rica ederiz.

İstanbul Milletvekili
Reşit Ülker

İstanbul Senatörü
Berç Turan

G E R E K Ç E

6581 sayılı Kanunun gaye ve maksadının tam bir şekilde tecelli edebilmesi için bu gerekçe ile sunduğumuz kanunun çıkarılması bir zaruret haline gelmiştir. Çünkü, azınlık okulları Türkçe ve kültür dersleri öğretmenlerini resmî kadrolara intikal ettiren mezkûr kanun, yıllarca millî bir âhame hizmeti görmüş bu öğretmenlerin geçmiş hizmetlerini değerlendirerek hal ve istikballerini teminat altına almak, onları da memur ve emeklilik haklarından faydalandırmak gayesiyle çıkarılmıştır. Esasen bu husus, 6581 sayılı Kanunun B. M. M. komisyonlarında müzakeresi sırasında şifahi belirtildiği gibi Maarif ve Bütçe komisyonlarındaki müzakerelerinde de sarahaten kaydedilmiştir. Ne yazık ki, mezkûr kanunun kabulü sırasında emeklilik haklarıyla ilgili bir noktanın, her nasılsa gözden kaçmış olması, bu öğretmenlerden bir kısmının istikballerini teminatsız bırakmak suretiyle mağduriyetlerini ortadan kaldıramamıştır. Zira bugün 6581 sayılı Kanunla bu öğretmenlerin, öğretmenlikte geçmiş hizmetlerinin tamamı kıdemlerine sayıldığı halde, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu bunlardan 6581 sayılı Kanunun meriyete girdiği tarihte yaşları kırkı geçmemiş olanların 1940 - 1950 seneleri arasındaki hizmetlerini, borçlandırmak suretiyle, fiili hizmet müddetlerine eklemiştir. Halbuki aynı kanunla resmî kadrolara geçen bir kısım öğretmenler, mezkûr tarihte yaşları kırkı geçmiş olmaları yüzünden Emekli Sandığı

Kanunu hükümlerinden iştirakçi olarak faydalandırılmamaktadırlar. İşte bu durum; bu öğretmenler arasında, emeklilik hakları bakımından, haksız olarak, bir ikilik yaratmış ve dolayısıyla bir kısım öğretmenleri en hayati bir haktan mahrum bırakmaktadır.

Hiç şüphesiz bu hal, istikballeri emniyet altında bulunmayan bu öğretmenleri sonsuz ruhi huzursuzluklar içinde bıraktığı gibi, 6581 sayılı Kanunun da ruhuna aykırıdır. Çünkü mezkûr, kanun azımlık okulları Türkçe ve Türkçe kültür dersi öğretmenleri resmî kadrolara intikal ettirirken, muvakkat ikinci maddesi ile, öğretmenliğe ilk tâyin tarihlerinden resmî kadroya alıninceye kadar geçen bütün hizmetlerini kıdemlerine sayarak maaş derecelerini tesbit etmiştir. Binaenaleyh, bu öğretmenlerin, öğretmenlikte geçen hizmetlerinin memuriyetlerinde sayılmasına rağmen emeklilik müddetlerine sayılmaması esas hakkın verilip, ondan ayrılması mümkün olmayan bir hakkın esirgenmesi demek olacaktır ki, bunun da hak ve hukuk kaideleri ile bağdaşamayacağı aşikârdır.

Devletimiz ve Hükümetimiz, bugün bir işçinin bile istikbali üzerinde titremekte, onun, ihtiyarlığında yüzüstü bırakılmasına, sefalete düşmesine bigâne kalmamakta ve sigorta müesseseleriyle onu korumaktadır. Halbuki, Maarif Vekâletini n teftiş ve murakabesi altındaki birer âmme müessesesinde çalışan, öteden beri Maarif Vekâleti tarafından tâyin edilen bu öğretmenler, bugün emeklilik haklarından mahrum bulunmaktadırlar.

Yukarıda arz edilen ikilik dolayısıyla bir kısım öğretmenlerin mağduriyetleri, Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde ilâvesi suretiyle giderilmiş ve dolayısıyla bu durum tashih edilmiş olacaktır. Esasen Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde ilâvesi suretiyle bu öğretmenlere tanınacak haklar, daha evvel, aşağıda arz edilen üç ayrı kanunla, üç ayrı müessese mensuplarına aynen tanınmıştır.

Söyleki :

1. Devlet tiyatrosu sanatkârları hakkında kabul buyurulan 6388 sayılı Kanunla Emekli Sandığı Kanununa ilâve edilen geçici 94 ncu.

2. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunda çalışanlar hakkında kabul buyurulan 6807 sayılı Kanunla Emekli Sandığı Kanununa ilâve edilen geçici 99 ncu.

3. Jandarma Uzatmalı Er, Onbaşı ve Sınıf Çavuşları hakkında kabul buyurulan 6981 sayılı Kanunla Emekli Sandığı Kanununa ilâve edilen geçici 103 ncu maddeler, bu gibi mahzurları önleyen ve kanunumuza muvazi hükümleri ihtiva eden maddelerdir.

Görülüyor ki kanun teklifimiz hiçbir suretle istisnai bir durum teşkil etmemekte, üç ayrı müessese mensuplarına tanınan hakkın aynı şartları haiz bir kısım öğretmenlere de tanınması esasına dayanmaktadır.

Binaenaleyh 6581 sayılı Kanunun neşri tarihinde, mezkûr öğretmenlerin öğretmenlikte geçmiş hizmet müddetleri ile evvelece emeklilik hakkı tanınan bir vazifede geçmiş hizmet müddetleri yekûnu 6581 sayılı Kanunun neşri tarihindeki yaşlarından düşüldüğü takdirde kırkı aşmıyorsa iştirakçi olarak Emekli Sandığı Kanunu hükümlerinden istifade ettirilmeleri ve 6581 sayılı Kanunla resmî kadrolara alındıkları halde yaş haddi, hastalık halleri gibi sebeplerle halen resmî kadroda bulunmayanların da aynı şekilde Emekli Sandığı Kanunu hükümlerinden istifade ettirilmeleri hem adalete, hem emsallerine, hem de 6581 sayılı Kanunun esas maksadına uygun olacaktır.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ile C. Senatosu İstanbul Üyesi Berç Turan'ın teklifi

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa aşağıda yazılı muvakkat madde eklenmiştir :

GEÇİCİ MADDE — 6581 sayılı Kanunla resmî kadrolara alınan öğretmenlerin öğretmenlikte geçen hizmet müddetleri ile evvelce emeklilik hakkı tanınan bir vazifede geçmiş hizmet müddetleri yekûnu 6581 sayılı Kanunun neşri tarihindeki yaşlarından düşürüldüğü takdirde kırkı aşmıyorsa T. C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerinden iştirakçi olarak faydalanırlar.

Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesindeki esaslar dairesinde ve bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde T. C. Emekli Sandığına müracaatte bulunmak suretiyle borçlanabilirler.

6581 sayılı Kanunla resmî kadroya alındıkları halde yaş haddi, hastalık halleri gibi sebeplerle halen resmî kadrolarda bulunmayanlar da birinci madde hükümlerinden aynen faydalanırlar.

MADDE 2. — Bu kanun, neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Maliye Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Maliye Komisyonu

21. 1. 1964

Esas No: 2/355, 2/450, 2/420, 2/438, 2/542

Karar No: 28

Yüksek Başkanlığa

C. Senatosu Tabîi Üyesi Ahmet Yıldız ve 17 arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifi, Tevdiatçılık müessesesiyle ilgili olarak mevzu itibariyle biribiriyle alâkalı görülen, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ile C. Senatosu İstanbul Üyesi Berç Turan'ın, C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ile Bursa Milletvekili Cevdet Perin'in, C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, İsparta Milletvekili Lokman Başaran ve üç arkadaşının, Kanun teklifleri de, ilgili Bakanlık temsilcilerinin huzuru ile bu tekliflerin birleştirilmesi suretiyle tetkik ve müzakere edildi.

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu ile o tarihe kadar emeklilik mevzuatında bulunmayan (Tevdiatçılık) müessesesi ihdas olunmuştur.

Şu şekilde ki:

Bir kimse emeklilik ile ilgili işe ilk defa girdiği tarihte yaşı 40 tan fazla ise veya,

Bir müddet emeklilik ile ilgili vazifede çalışıp ayrıldıktan bir süre sonra tekrar emeklilik ile ilgili işe girenlerden bu ikinci girişlerinde buldukları yaşlardan, evvelce emeklilik ile ilgili olarak geçen hizmet müddetleri düşüldüğünde kalan yaş sayısı 40 tan fazla ise bu kimseler T. C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilmeyip (Tevdiatçı) adı altında yine bu Sandık bünyesindeki (Biriktirme Sandığı) ile ilgilendirilmektedirler.

Bu durumda olan bir kimsenin (kanuni tâbiriyle tevdiatçının) hizmeti ne olursa olsun kendisine veya dul ve yetimlerine aylık bağlanmayıp sadece, kendi aylıklarından kesilen paralar ile kurumunun verdiği karşılıklar % 4 faizi ile birlikte toptan ödenmektedir.

Bu hal emeklilik ile ilgili vazifelerde çalışanlar arasında ikilik doğurmaktadır. Bir misal ile de izah edecek olursak; 25 yaşında emeklilik ile ilgili işe giren bir kimse 15 sene çalıştıktan sonra mâlûl duruma girse veya vefat etse, kendisine veya dul ve yetimlerine aylık bağlandığı halde 40 yaşını ikmal ettikten sonra emeklilik ile ilgili işe giren bir diğeri aynı müddetle (15 sene) hizmet ettikten sonra mâlûl duruma girse veya vefat etse ne kendisine ve ne de dul ve yetimlerine aylık bağlanmaktadır.

Hakikatte Emekli Sandığı Sigorta esaslarına göre kurulmuş bir müessese olup 40 yaşını ikmal ettikten sonra emeklilik ile ilgili işe girenlerin daha küçük yaşlarda işe girenlere nisbetle, mâlûl duruma girme veya vefat etme ihtimalleri daha fazla ve bu sebeple tevdiateçılara da iştirakçiler gibi hak verildiğinde Sandığın malî bünyesine menfi tesir icra edileceği ve aktüaryel hesaplarının bozulacağı ileri sürülebilir ise de;

Bunlardan emekli veya âdi mâlûl aylığı bağlanacak olanların esasen yaşlı kimseler olmaları dolayısıyla diğerlerine nisbetle daha az bir zaman,

Yine eşlerinin de kendileri gibi yaşlı olmaları sebebiyle daha az müddetle;

Çocuklarının da yaşları ve sair durumları (Kızların evlenmiş olmaları gibi) dolayısıyla ya hiç aylık almayacaklar veya az bir süre aylık alacakları nazara alındığında bu menfi tesirin pek hissedilir olmayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca kanun metnine Sandığın Aktüaryel hesaplarının bozulmamasına dikkat edilmiş ve bunlardan (Tamamlayıcı kesenek) alınması esası konulmuştur.

Bundan başka, bugün tevdiateçi adedi 12 000 - 13 000 arasında ise de; bu durumun, 1 . 1 . 1950 tarihinden önce Devlet sektöründe çalışanların tamamına emeklilik hakkı tanınmamış olmasından ileri geldiği bu durumda olanların bugün emeklilik hakkı tanınan fakat 1 . 1 . 1950 tarihinden önce emeklilik hakkı olmayan hizmetlerinin bulunması ispata kâfidir.

Esasen 450 000 iştirakçi yanında 12 000 tevdiateçi % 3 nisbetinde kalmakta 1 . 1 . 1950 tarihinden sonra Devlet sektöründe daimî kadrolarda geçen bütün hizmetlere emeklilik hakkı tanındığı için ileride tevdiateçi adedi günden güne azalıp bu nisbet % 1 ve daha aza inecektir. Geçmiş 13 sene için bir hüküm konulmadığından iadei muhasebe de bahis mevzuu olmayacaktır.

Bu gerekçeye istinaden yapılan kanun teklifinin ışığı altında yeniden tedvin olunan kanun teklifinin, Plân Komisyonuna tevdi edilmek üzere Başkanlığa takdimine karar verildi.

Maliye Komisyonu Başkanı	Sözcü		
Muş	Erzurum	Adana	Adana
S. Mutlu	G. Karaca	A. Topaloğlu	Y. Aktimur
	Amasya		Ordu
	M. K. Karañ		O. N. Hazinedar

Bütçe Plân Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Bütçe Plân Komisyonu

Esas No. 2/355 ve 2/450,

2/438 2/512, 2/420

Karar No. 51

17 . 7 . 1964

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan, «C. Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 17 arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici maddeler eklenmesi hakkındaki kanun teklifi ile aynı mahiyette oldukları için Maliye Komisyonunca birleştirilmiş bulunan, İstanbul Milletvekili Resit Ülker ile C. Senatosu İstanbul Üyesi Berç Turan'ın, C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öz-

türkçesine ile Bursa Milletvekili Cevdet Perin'in, C.Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçesine'nin İsparta Milletvekili Lokman Başaran ve 3 arkadaşının kanun teklifleriyle Maliye Komisyonu raporu ve kanun metni değişikliği, ilgili Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle incelendi ve görüşüldü :

Kanun teklifleri, kanuni adıyla tevdiatçılık müessesesini kaldırmakta, vecibeleri aynı olduğu halde, emeklilik statüsünde ikilik yaratan bu müesseseyi genel emeklilik prensipleri muvacehesinde ve adil bir nizam içerisinde derpiş etmeye mâtuftur.

Maliye Komisyonu aynı mevzuu ele alan 5 kanun teklifini birleştirerek bir kanun metni meydana getirmiştir. Komisyonumuzdaki müzakerelerde Maliye Komisyonunun bu metni esas olarak alınmıştır.

Sosyal sigortalarda hizmete genç yaşta girenlerin erken yaşta girenlere nazaran rizikoları bulunaçağı tabii olacağından, bu rizikolar göz önünde tutularak hizmete belli yaştan sonra gireceklerin 35 yaş ile vazifeye girdikleri yaş farkı kadar bunlardan tamamlayıcı kesenek almak suretiyle sosyal güvenliklerinin sağlanması uygun görülmüş, 5434 sayılı kanunun tevdiatçılara ait hükümleri kaldırılmıştır.

Tevdiatçılık kaldırılmış bulunduğundan, maddenin yaşla ilgili hükmü de kaldırılmak suretiyle 5434 sayılı Kanununun 7350 sayılı Kanunla değişik 100 ncü maddesi buna göre değiştirilmiştir.

Emeklilik keseneklerini geri almış bulunanlarla hizmet sürelerinin azlığından aylık yerine toptan ödeme yapılmış olanlardan tekrar emeklilik hakkı tanınan vazifelere girenler muayyen bir süre içinde aldıkları paraları gerivermek mecburiyetinde olmalarına rağmen bugüne kadar süreyi aşmış bulunmaları sebebiyle çeşitli kanunlarla yeniden süreler verilmiş olduğu halde, bu haktan faydalanmamış olanların bulunması bugüne kadar olduğu gibi, ileride de yeniden süreler verilmesi için sık sık kanun tedvinine yol açacağı düşünülerek süre temdidini kaldırılmıştır.

Yalnız, istekleriyle veya kurumlarına re'sen emekliye ayrılanların kendilerine, ölenlerin dul ve yetimlerine aldıkları paraları ödiyebilmelerini sağlamak maksadiyle durumlarına göre son bir had konulmuş bulunmaktadır.

Hizmet borçlandırma müessesesi 1936 yılında ihdas edilmiş bulunmaktadır. Bugünedek 26 adet kanunla da müracaat süresi tanınmış veya yenilenmiş olmasına rağmen bu sürelerde müracaat etmemiş veya tevdiatçı olduklarından bu haktan faydalanmamış olanların bulunması, bu yolda yeniden sık sık kanun tedvinine gidileceği düşünülerek süre ile mukayyet ve temdid edilmiş olan borçlanma hükümleri de daimî hale getirilmek üzere tasarıya ek madde ilâve edilmiştir.

Müracaat ettikleri tarihteki vazife aylıkları ile o zaman tabii oldukları emekli keseneği ve karşılığı nisbetinde borçlandırılmaları esas kabul edilmiştir.

Bu esaslar muvacehesinde bâzı kelime ve redaksiyon değişiklikleri yapılarak yeniden bir metin hazırlanmış, kanun başlığı da buna mütenazır olarak değiştirilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Trabzon A. Ş. Ağanoğlu	Sözcü İzmir Şimdiye kadar bu mahiyetteki tadil teklifleri, emeklilik statüsünün toptan değiştirileceği mülâhaza- siyle reddedilmiş iken, bu teklifin kabulüne muhalifim N. Mirkelâmoğlu	Bu Rapor Sözcüsü Diyarbakır H. Güldoğan	Ankara N. Berkkan
Aydın O. Apaydın	Balıkesir A. A. Bolak	İzmir Söz hakkım mahfuz N. Kürşad	Kars Emeklilik rejimi prensiplerini ihlâl ettiğinden muhalifim K. Okyay

Konya
R. Özal

Mardin
Ş. Aysan

Niğde
Bir oylama ile kanunun
1 nci maddesi reddedil-
mişken tekrar konuşul-
ması aleyhindeyim. Söz
hakkım mahfuzdur

Sakarya
M. Gürer
İmzada bulunamadı

Sakarya
B. Akdağ

Siirt
A. Yaşa

Sinop
Söz hakkım mahfuz
M. Alicanoğlu

Trabzon
A. R. Uzuner

Maliye Komisyonunun Değiştirisi

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddelerinin kaldırılmasına ve bu kanuna geçici iki madde eklenmesine dair kanun teklifi.

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 14 ncü maddesinin (e) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

e) Emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa girdiklerinde veya önceden emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunmadan çalışmakta olduğu vazifesi emekliliğe tabi hale getirildiğinde (bu vazifelerde çalışmakta olanlarla, kesenekleri geriverilenler veya keseneğini alma hakları zaman aşımına uğramış bulunanlardan, bunları iade etmeyenler dâhil) 35 yaşını bitirmiş olanların, 35 yaşlarını bitirmiş oldukları tarihi takibeden ay başı ile vazifeye girip kesenek vermeye başladıkları tarih arasındaki sürenin her ayı için emekli keseneğine esas aylıkları üzerinden hesaplanacak % 14 tamamlayıcı emekli kesenekleri; ilgililerin adlarına borç kaydedilerek (a) fıkrasında yazılı kesenekten ayrıca, aylıklarından % 10 kesilmek suretiyle ve % 5 faizi ile tahsil olunur.

Şu kadar ki, tamamlayıcı keseneğin hesabe-dileceği süre (10) yılı geçemez.

MADDE 2. — Aynı Kanunun 7350 sayılı Kanunla değişik 100 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 100. — Emekli, âdi mâlûllük veya vazife mâlûllüğü aylığı almakta iken (erlerle

Bütçe ve Plân Komisyonunun Değiştirisi

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddelerinin kaldırılmasına ve bu kanuna ek ve geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 14 ncü maddesinin (e) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

e) Emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa girdiklerinde veya önceden emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunmadan çalışmakta olduğu vazifesi emekliliğe tabi hale getirildiğinde, (bu vazifelerde çalışmakta olanlarla, kesenekleri geriverilenler veya keseneğini alma hakları zaman aşımına uğramış bulunanlardan, bunları iade etmeyenler dâhil) 35 yaşını bitirmiş olanların, 35 yaşlarını bitirmiş oldukları tarihi takibeden ay başı ile vazifeye girip kesenek vermeye başladıkları tarih arasındaki sürenin her ayı için emekli keseneğine esas aylıkları üzerinden hesaplanacak % 14 tamamlayıcı emekli kesenekleri; ilgililerin adlarına borç kaydedilerek (a) fıkrasında yazılı keseneklerden ayrıca aylıklarından % 10 kesilmek suretiyle ve % 5 faizi ile tahsil olunur.

Şu kadar ki, tamamlayıcı keseneğin hesabe-dileceği süre (10) yılı geçemez.

MADDE 2. — Aynı kanunun 7350 sayılı Kanunla değişik 100 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 100. — Emekli, âdi mâlûllük veya vazife mâlûllüğü aylığı almakta iken (erlerle

Maliye Komisyonunun değiştirilişi

emeklilik hakkı Şarta bağlı olanlar hariç) emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye tâyin edilenlerin tekrar emekliye ayrılmaları halinde kendilerine veya ölümlerinde dul ve yetimlerine eski ve yeni hizmetlerinin toplamı üzerinden ve bu kanun hükümleri dairesinde aylık bağlanır.

Ancak bu gibilere yeniden bağlanacak aylıklar eski aylıklarından az olamaz.

MADDE 3. — Aynı kanunun 102 nci maddesi aşağıdaki Şekilde değiştirilmiştir :

Madde 102. — Sandıkta birikmiş emekli keseneklerini geri almış bulunanlarla, toptan ödeme yapılmış olanlardan, 98 nci maddenin vaziyeye alınmaya ait hükümleri mahfuz kalmak üzere, emeklilik hakkı tanınan veya 130 ncu maddede gösterilen vazifelere, belediye başkanlığına, illerin daimî komisyon üyeliklerine geçenler, aldıkları paraları, tâyin edildikleri veya seçildikleri tarihten itibaren en çok bir yıl içinde ve aldıkları tarihlerden itibaren % 5 faizi ile birlikte toptan Sandığa geriverirlerse;

Tâyin veya seçilme tarihindeki yaşlarından, emeklilik hakkı tanınan vazifelerde evvelce geçen fiilî hizmet müddetlerinin indirilmesinden sonra kalan yaş sayısı 35 i geçenlerden, 14 ncü maddenin (e) fıkrası uyarınca tamamlayıcı kesenek Şartıyla, Sandıkla ilgilendirilirler ve eski fiilî ve itibari hizmet müddetleri yenilerine eklenir.

Aldıkları paraları, yukardaki müddetler içinde gerivermeyenler ile paraları zaman aşımına uğramış bulunanlar emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa alınmış sayılırlar.

Kesenek veya toptan ödemeleri zaman aşımına uğramış olanlardan, birinci fıkrada yazılı vazifelere geçenler, zaman aşımına uğrayan paralarını (faizsiz olarak) fıkrada yazılı süre içerisinde toptan sandığa geriverirlerse haklarında o fıkra hükümleri gereğince işlem yapılır.

Fiilî hizmet müddetlerinin 5 yıldan az olması dolayısıyla 87 nci madde gereğince emekli kesenekleri geriverilmemiş veya tahakkuk ettirilen keseneklerini veyahut toptan ödemeyi henüz almamış olanlar ile alma hakları zaman aşımına uğramamış bulunanlardan, birinci fık-

Bütçe ve Plân Komisyonunun değiştirilişi

emeklilik hakkı Şarta bağlı olanlar hariç) emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye tâyin edilenlerin tekrar emekliye ayrılmalarını istemeleri veya emekliye sevk edilmeleri halinde kendilerine veya ölümlerinde dul ve yetimlerine eski ve yeni hizmetlerinin toplamı üzerinden ve bu kanun hükümleri dairesinde aylık bağlanır.

Ancak, bu gibilere yeniden bağlanacak aylıklar eski aylıklarından az olamaz.

MADDE 3. — Aynı kanunun 102 nci maddesi aşağıdaki Şekilde değiştirilmiştir.

Madde 102. — Sandıkta birikmiş emekli keseneklerini geri almış bulunanlarla, toptan ödeme yapılmış olanlardan, 98 nci maddenin vazifeye alınmaya ait hükümleri mahfuz kalmak üzere, emeklilik hakkı tanınan veya 130 ncu maddede gösterilen vazifelere, belediye başkanlığına, illerin daimî komisyon üyeliklerine geçenlerden, aldıkları paraları, aldıkları tarihlerden itibaren ödiyecekleri tarihe kadar hesaplanacak % 5 faizi ile birlikte toptan Sandığa geriverirlerse;

Tâyin veya seçilme tarihindeki yaşlarından, emeklilik hakkı tanınan vazifelerde evvelce geçen fiilî hizmet müddetlerinin indirilmesinden sonra kalan yaş sayısı 35 i geçenlerden, 14 ncü maddenin (e) fıkrası uyarınca tamamlayıcı kesenek alınmak Şartıyla, Sandıkla ilgilendirilirler ve eski fiilî ve itibari hizmet müddetleri yenilerine eklenir.

Ancak;

a) İstekleri ile emekliye ayrılacak olanların bu paraları istek tarihlerinden en az 6 ay önce,

b) Kurumlarınca re'sen (mâlûllük, yaş haddi dâhil) emekliye ayrılacak olanlarla ölenlerin, görevleri ile ilgilerinin keşildiği tarihlerden itibaren en geğ 6 ay içinde,

Kendileri veya dul yetimleri tarafından Sandığa ödenmiş olması Şarttır.

Aldıkları paraları, yukardaik süreler içinde gerivermeyenler ile paraları zaman aşımına uğramış bulunanlar emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye ilk defa alınmış sayılırlar.

Maliye Komisyonunun değiştirilişi

rada yazılı vazifelere geçenler hakkında da paranın iadesi kaydı hariç olmak üzere sözü geçen fıkra hükümleri uygulanır.

Meydana çıkan gaiplerden 78 nci madde geçince sandıkla ilgileri kesilenler hakkında da keseneğin geriverilmesinde; gaipliklerinden dolayı dul ve yetimlerine aylık bağlanmış ise, gaiplikleri tarihine kadar sandıkta birikmiş kesenekleri miktarında bir para, toptan ödeme yapılmış ise, bu para esas alınmak suretiyle yukarıki hükümler uygulanır.

MADDE 4. — 5434 sayılı Kanunun aşağıda yazılı madde, fıkra bend ve hükümleri kaldırılmıştır.

1. 13 nc maddenin (h) fıkrası,
2. 60 nc maddenin ikinci fıkrasının (b) bendi,
3. 78 nci maddenin son fıkrası,
4. 125 ve 126 nc maddeler,
5. Geçici 28 nci maddenin (c) fıkrası,
6. Aynı kanunda geçen tevdiatci deyimi ve tevdiatcılarla ilgili hükümleri.

MADDE 5. — Aynı kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir :

GEICI MADDE 1. — Tevdiatci olmaları dolayısıyla Biriktirme Sandığı ile ilgilendirilmiş olup halen emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunanlardan, 14 nc madde esasları dâhilinde tamamlayıcı kesenek alınır.

Tamamlayıcı keseneğin hesabında ilgililerin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki emekli keseneğine esas aylık veya ücretleri nazara alınır.

Bt ve Plân Komisyonunun değiştirilişi

Kesenek veya toptan ödemeleri zaman aşımına uğramış olanlardan, birinci fıkrada yazılı vazifelere geçenler zaman aşımına uğrıyan paralarını (faizsiz olarak) yukardaki süreler içerisinde toptan sandığa geriverirlerse haklarında o fıkra hükümleri geçince işlem yapılır.

Fiili hizmet müddetlerinin 5 yıldan az olması dolayısıyla 87 nci madde geçince emekli kesenekleri geriverilmemiş veya tahakkuk ettirilen keseneklerini veyahut toptan ödemeyi henüz almamış olanlar ile hakları zaman aşımına uğramamış bulunanlardan, birinci fıkrada yazılı vazifelere geçenler hakkında da paranın iadesi kaydı haricolmak üzere sözü geçen fıkra hükümleri uygulanır.

Meydana çıkan gaiplerden 78 nci madde geçince sandıkla ilgileri kesilenler hakkında da keseneğin geriverilmesinde; gaipliklerinden dolayı dul ve yetimlerine aylık bağlanmış ise, gaiplikleri tarihine kadar sandıkta birikmiş kesenekleri miktarında bir para, toptan ödeme yapılmış ise, bu para esas alınmak suretiyle yukarıki hükümler uygulanır.

MADDE 4. — 5434 sayılı Kanunun aşağıda yazılı madde, fıkra bend ve hükümleri kaldırılmıştır.

- 13 nc maddenin (h) fıkrası,
- 60 nc maddenin ikinci fıkrasının (b) bendi,
- 78 nci maddenin son fıkrası,
- 125 ve 126 nc maddeler,
- Geçici 28 nci maddenin (c) fıkrası,
- Aynı kanunda geçen tevdiatci deyimi ve tevdiatcılarla ilgili hükümler,

Maliye Komisyonunun değiştirişi

Bütçe ve Plân Komisyonunun değiştirişi

GEÇİCİ MADDE 2. — Halen emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunanlardan, tevdiatçı olmaları dolayısıyla, 5434 sayılı Kanunun geçici 108 nci maddesinde kaydedilen haklardan istifade edememiş bulunanlara ilgili hükümlerde ve bu kanunda yazılı esas ve şartlar dâhilinde borçlanma dileğinde bulunmak, aldıkları paraları gerivermek üzere (6) aylık süre tanınmıştır.

Aynı durumda olup da bu kanunun yayımı tarihinde açıkta olanlardan, sonradan emeklilik hakkı tanınan vazifelere tâyin edilecekler için (6) aylık müddet tâyin tarihlerinden başlar.

GEÇİCİ MADDE 3. — Halen emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunanlara 5434 sayılı Kanunun geçici 108 nci maddesi uyarınca borçlanma dileğinde bulunmak ve aldıkları paraları gerivermek üzere 6 aylık süre tanınmıştır.

Bu madde uyarınca yapılacak borçlanmalarda ilgililerin, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte emekli keseneğine esas ücretleri alınıp bunun % 12 si üzerinden tahakkuk yapılır.

MADDE 5. — Aynı kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

EK MADDE — 102 nci maddede yazılı süreler içinde yazı ile sandığa müracaat edeceklerin borçlandırılma mevzuuna giren geçmiş hizmetlerinden en çok on yılı, istek tarihlerindeki re'sen emekliye sevk olunanlarla ölenlerin vazi-fe ile ilgilerinin kesildiği tarihlerdeki) emeklilik keseneğine esas derece tutarları nazara alınmak ve bu tarihlerde derece tutarlarının tabi olduğu kesenek ve karşılık tutarı üzerinden borçlandırılmak sureiyle fiilî hizmet sürelerine eklenir.

Çeşitli kanunlarla borçlandırılan süreler ile bu madde gereğince eklenecek sürelerin toplamı 10 yılı geçemez.

Sandıkça adlarına borç kaydedilecek bu paralar, müracaat tarihlerini takibeden aydan itibaren keseneğe esas derece tutarları üzerinden emeklilik keseneği nisbetinde 16 ve 17 nci maddeler gereğince kurumları tarafından tahsil edilerek Sandığa gönderilir.

İstiyenler borçlandıkları paraları toptan ödebilecekleri gibi aylıklarından daha fazla miktarda kesinti de yaptırabilirler.

Borçlanma isteğinden dönülemez.

87 nci maddede yazılı olanların ayrılışlarında borçlanmaları iptal edilerek bundan tahsil edilen miktarlar kesenekleri ile birlikte kendilerine geriverilir.

83 ncü maddede yazılı miktarlara borçlandırılan paradan yalnız tahsil edilen miktarlar eklenerek artığı silinir.

Borçlanmaları iptal edilenlerden tekrar emeklilik hakkı tanınan vazifelere girenlerin aldıkları toptan ödeme veya keseneklerini 102 nci maddeye göre geri vermiş olmaları halinde iptal edilen borçlanmaları ile silinen borç artıkları yenilenir.

Borçlandırıldıkları paraların tamamını ödemedemeden emekli, adli veya vazife mâlûllüğü aylığı bağlananların bağlanan aylıklarından,

Dul ve yetimlerine aylık bağlanmasını gerektiren hallerde borç artıkları bağlanan aylıklar nisbetinde dul ve yetimlere bölünerek bu aylıkların herbirinden,

Emeklilik keseneği nisbetinde tahsil olunur.

Aylığa müstehak dul ve yetim bırakmadan ölüm halinde veya dul ve yetimlerin aylıklarının bu kanun hükümlerine göre kesilmesinde, kendilerine isabet eden borç artığı aranmaz.

Bunlardan tekrar veya sonradan aylığa müstehak olacakların hisselerine isabet eden borçlar aylıklarından tahsil olunur.

MADDE 6. — Aynı kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

Geçici madde — Tevdiatçı olmaları dolayısıyla Biriktirme Sandığı ile ilgilendirilmiş olup halen emeklilik hakkı tanınan vazifelerde bulunanlardan, 14 ncü madde esasları dâhilinde tamamlayıcı kesenek alınır.

Tamamlayıcı keseneğin hesabında ilgililerin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki emeklilik keseneğine esas derece tutarları nazara alınır.

Maliye Komisyonunun değiştirişi

MADDE 6. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Bütçe ve Plân Komisyonunun değiştirişi

MADDE 7. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.